

ALMANLARDA TÜRK KANI

Dr. R. Özdem

İstanbul Üniversitesi Lengüistik Profesörü ve T. T. K. Üyesi

ATATÜRK'ün aziz hatırasına

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mecmuasının 3 üncü yıl, 10 uncu sayısında Profesör Dr. Kessler'in «Almanlarda Türk kanı» başlığı altında neşrettikleri bir tetkikte Almanlığa yalnız Osmanlılar devrinde ve alman askerlerinin eline esir düşmüş kadınlar vasıtasıyla, bir miktar türk kanı karışmış olduğu gösterilmektedir.

Halbuki, türk ve alman kavimlerinin daha eski tarihi devirleri göz önüne alınacak olursa, yalnız esir düşmüş halk tabakasına değil, hâkim sınıflarıninkine mensup asil Türk kanının da Almanlığa daha eski zamanlardan beri ve daha geniş bir ölçüde karışmış olduğu durgulanabilir. Bu küçük yazının hedefi, bilhassa Alman kaynaklarına dayanarak, bu önemli hakikati belirtmekten ibarettir.

Türk - Alman yığınsal temasları şüphesiz ki öndüntarihin karanlıkları içerisinde kaybolur. Ancak bu karanlık devirlerde Almanlar *Hint - German*, Türkler ise *Ural - Altay* adları altında anılagelen daha geniş etnik çevrelere dahildirler. Bu devrin en ilkin başlangıcında bu *ari* ve *turanî* denilen unsurlar orta Asyanın engin bölgeleri içerisinde - Alpin ırkının üstün karakterini taşıyan - kaynaşmış bir kütle halinde tasavvur olunabilirler. Fakat biz burada tetkik nazarımızı bu kadar uzaklara götürmeksizin, sadece tarihin nisbeten bize daha yakın ve dolayısıyla daha aydın çağlarına yöneltmeyi uygun buluyoruz.

Alman tarihinin nisbeten en aydın bölgesi Orta Çağın german ulusları (kabileleri) devridir ki, bunların en başında *Gotlar* gelir. *Gotlar* hakkında yapılacak umumî mahiyette bir tetkik için başvurulacak kitabî menbalardan İstanbul kütüphanelerinde bulabildiklerim şunlardır:

A. Alman tarihi sistematik bibliografisi ile, klâsik (yunan-lâtin) ve german ansiklopedileri:

1 — *Dahlmann - Waitz*, Quellenkunde der Deutschen Geschichte, Leipzig, 1912, ikinci basım.

2 — *Pauly - Wissowa's* Encyclopaedie der klassischen Altertumswissenschaft, 20 cilt. 1894, Stuttgart.

3 — *Hoop's* Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, 4 cilt, 1913-15.

B. Umumiyetle german uluslarının, hasseten Gotların ve komşularının umumi kültür tarihleri:

1 — *Felix Dahn*, Urgeschichte der Germanischen und Romanischen Völker, 4 cilt. Berlin, 1881. (*Oncken* umumi tarih serisinden).

2 — *L. Schmidt*, Geschichte der deutschen Stämme I. Ostgermanen. Berlin, 1910.

3 — *Georg Steinhäuser*, Geschichte der deutschen Kultur. Leipzig - Berlin, Bibliographisches Institut. 1913.

4 — *J. Peisker*, Die älteren Beziehungen der Slaven, Türkotataren und Germanen. Stuttgart - Berlin - Leipzig. 1905.

5 — *Felix Solmsen* Indogermanische Eigennamen als Spiegel der Kulturgeschichte. [1] Heidelberg, 1922.

C. Hasseten alman ulusları edebiyat ve arkeolojisi üzerine umumi ve monografik eserler ve mecmualar:

1 — *G. Holz*. Der Sagenkreis der Niebelungen, Quelle und Meyer. 1914.

2 — *Fettich* Hunlar tarihine ait... prens mezarı buluntusu. İstanbul, (Türk Tarih kongresi yayınları No, 28) 1937.

3 — *Germania* (Alman sâhasına ait klâsik arkeoloji mecmuası) (1936 dan sonrakiler)

D. Alman şecere bilgisi (genealogi) üzerine hususi eserler:

1 — *E. H. Kneschke*, Neues allgenmeines deutsches Adelslexikon, Leipzig, 9 cilt. 1859-1870.

2 — *E. Heydenreich*, Familiengeschichtliche Quellenkunde. 1909, (İkinci basımı); ve

Handbuch der praktischen Genealogie, Leipzig, 1913 (2 cilt).

3 — *E. Devrient*, Familienforschung, Leipzig, 1919 (aus Natur und Geisteswelt.) [2]

Bütün bu eserlerin şehadetinden anlaşıldığına göre, Orta Çağda Türklerin, en çok ve en sıkı bir surette temasa geldikleri german

[1] Mevzuumuz için bundan daha ehemmiyetli olan şu eser elimize geçmiştir. *E. Förstemann*. Altdeutsches Namenbuch. Bonn. 2 cilt, 1900 - 1913 - 1916.

[2] Berlin devlet kütüphanesinde bulunan bu son üç eserden bilvasıta faydalanılmıştır.

ulusu Gotlar olmuştur Filhakika L. Schmidt'in andığımız eserindeki kayda göre, Şark Germanları a) Şarkî Gotlar = Ostrogotlar: b) Garbî Gotlar = Vizigotlar olmak üzere iki gurupa ayrılmaktadır. Bunlardan Ostrogotlar Attila devri Hunlariyle ilkönce harp, sonra da sulh münasebetinde buldukları halde, Vizigotlar bilhassa harp münasebetinde bulunmuşlardır. Müellif Hunların hanı [1] Attila ile barışık durumda bulunan Şark Gotları zümresinin, asıl Wesel (Vistule) boyunda kalan *Gepid*'lerden ayrılarak cenubi Rusya taraflarına göçmüş ve oralarda kat'i bir surette yerleşip, nihayet bir zaman sonra «Kırım Gotları» namı altında munkarız olmuş bulduklarını söylemektedir.

Pauly-Wissowa Ansiklopedisi ise, «Gotlar» maddesinde (Kol, 2601) şu ifadeyi vermektedir. «Ostrogotlardan ancak bir kısmı gönüllü olarak fatihlere (Hunlara) boyun eğmiş ve her halde *kısa bir zaman içinde onların içerisinde eriyip gitmişlerdir*. Ulusun büyük bir kısmı ise garbe doğru çekilmiştir.»

Felix Dahn da Ostrogotların -Attiladan sonra- Pannoniadan, Trakya ve İtalya'ya geçmiş olduklarını kaydetmektedir. (s.238-293).

Aslı Got olan müverrih *Jordanes*, ise «Geti» adlı eserinde garbe geçenlerin garp Gotları olduğunu söylemektedir.

Fakat Türklerin şarkî ve garbî Gotlarla olan bu sürekli temaslarının en sağlam andacı meşhur *Nibelungen Destanı*, daha doğrusu bu destanın ancak bir cüz'ü bulunduğu *Orta Almanca destanları* çevresidir. G. Holz'un bu destana ait olan andığımız monografisinde mevzua dair şu izahlar verilmektedir: «Nibelungen destanının esası» *Volsungensaga* adlı Şimalî-germanca (nordik) destandır. Milâdın beşinci asrına mensup vak'ların dokuzuncu asırdaki akislerini taşıyan bu destanda Şarkî Gotlar Hunlardan sayılmakta olduğu için bunlardan, meselâ Brunhildin kardeşi *Atli* adını taşıdığı gibi, aynı destanda rol oynayan bir Hun da *Sigurd* adını taşıyordu. Destanın ruhunu teşkil eden vak'a ise, bunun kahramanı olan *Atli*'nin hemşiresi *Brynhild*'in intikamını almak için *Gudrun*'un kardeşleri olan *Nibelung*'ları öldürmesidir. Nitekim bunun Şarkî germanca (Ostrogotça) versionundaki *Etzel* de, aşağı yukarı aynı rolü oynamaktadır. Yalnız burada *Gudrun*, *Krimhild* adını taşıyor. (s. 24-26.)

İşte alman müverrihlerinin kabulüne göre - bu destanlarda, Hunların lehine olan cihetler onlarla barışık Ostrogotların, aleyhine olanlar ise, kendileriyle kavgalı buldukları Vizigotların rivayet-

[1] Felix Dahn. Aynı eser. S. 231

leridir. Şarkî got hakimiyetini kaldırdıktan sonra, onları kendi kavmi gibi idare eden Attilâ'nın etnik hüviyetini *Holz* eserinin bir yerinde şu sözlerle tasrih etmektedir: «370 senesine doğru Amal soyundan Ermanarich = *Ermenrich*'in kuvvet ve devleti İç Asyadan gelmiş ve *soyu Türk olan* bir kavmin ansızın hücumü ile munkarız olmuştur.» (s. 94)

Türk-alman kaynaşmasına ait bu kitabı belgeler yanında, arkeolojik andaçlar da zikredilmek lâzımdır. Bunlar ise kısmen Hunlar, kısmen de Osmanlılardan önceki Türk kültürel tesirlerini tanıklamaktadırlar.

Filhakika, Hunların bilhassa garbî Almanya (Rhein) bölgele-
rinde bırakmış oldukları arkeolojik eserler, bunların oralarda az çok devamlı bir surette kalmış oldukları fikrini vermektedir. Ancak şimdilik elimizde bu gibi eserlerin bulunduğu (1) *Wolfsheim*, *Altthusheim* ve *Mundelshvim* kazı yerleri civarının demografi ve antropografisi hakkında vesikalar mevcut değildir. Bundan dolayı, meselâ *Altthusheim*'da bulunan bir kılıcın beşinci asır ortalarına mensup ve cenubî Rusya yapılarından olduğu anlaşıldığı halde, sahibinin Got veya Hun mu olduğu meselesi muhtelif düşüncelere yol açmıştır [2]. Böyle bir hun kılıcının bir Got tarafından kullanılabilirdiğini veya bileceğini gösteren bu nevi buluntular ise türk-alman kültür temasları bakımından çok ilgilendiricidir. Nitekim G. Steinhausen da andığımız eserinde Haçlı muharebeleri zamanındaki Şark tesirlerinden bahsederken, hülâsaten şu sözleri söylemektedir: “ Bu muharebelerden sonra, çadırlara bile zinet girmiştir: *Sofa*, *Divan*, *Matratze* (şilte) gibi almancada daha o zamandan kalmış kelimelerin de şahadet ettiği üzere, daha ince ve medenî bir hayat yüksek tabakalardan orta tabakalara kadar yayılmıştır. *Sarrazinler*'in (müslümanların) daha ince âdetleri Hıristiyan düşmanlarına da geçmiştir. Bunlar ise askerlik san'atlerini Bizanslılardan öğrenmişlerdir. Nitekim o zamanın hatıralarını terennüm eden saray destanlarında [3] *türk* ve *rum* silâhları öğülmektedir [4]. Nihayet yüksek islâm (türk) tabakalarının alman tabakalarına yalnız kültürce değil, kanca olan tesirini de, andığımız *Adelslexikon*'un nisbeten çok yakın zamanlara ait olmak

[1] *Fettich*. Aynı eser S. 8, 9. (Dolmabahçe sarayındaki tarih sergisinde bu kazı yerleri gösterilmiştir.)

[2] *Germania* XX. (1936). S. 3-4. A.

[3] *Fuat Köprülü*, *Romania* (mecmuası) LXI (1935) No. 244. S. 488-489.

[4] S. 299-300.

üzere verdiği şu kayıtlardan anlıyoruz: Adelslexikon (cilt IX. s. 37) "Türk evvelce Şilezya asılladelerinden sayılan bir soy ki, Liegnitz'te emlakleri vardı. 1654' te Münsterberg prensliğinin ve Frankenstein belediye bölgesinin murahhası olan Emanuel von Türk bu aileye mensuptur.

Aynı sayfada "Tück, Tücke (Armasında kalay kaplı bir duvar üzerinden boyunu gösteren oklu yaylı bir Türk), Saksonya ilinde Ernestein sülâlesinden türemiş bir asıllade soyu ki, bilhassa, içlerinden çıkan baba ve oğul iki uzuv ile şöhret almıştır: *Otto Philipp v. Türk* ki 1798 de Sachsen - Weimar prensliği müsteşarı ve baş mirahoru olarak ölmüştür; ve bunun oğlu *Carl Wilhelm* ki 31 temmuz 1846 da Potsdam'da mülkiye ve maarif müsteşarı idi. Bu sonuncusunun Teltow kazasında kâin Klein - Glinicke de *Türkhof* adlı bir çiftliği vardı, ve bilhassa Mark (Berlin) vilâyetinde ipekçiliğin yeniden müessisi ve Potsdam'da Sivil - Öksüzler evinin kurucusu sıfatıyla şerefli bir ad kazanmıştır,.,

Aynı cildin *Türcheim, Türkheim* maddelerinde de aynı cinsten kayıtlar bulunduğu gibi, kitabın (s. 622, deki) *Osmann* maddesinde de şu sözler okunmaktadır: «*Carl Ernst Osmann* isminde bir müslüman ki, 1794 te İmparatorluk içersinde iskân hakkı ile birlikte, İmparatorluk Asılladeler sınıfı beratını almıştı» [1].

Bütün bu kayıtlar ve belgeler Pr. Kessler'in temas ettikleri mevzuu daha geniş ölçüde aydınlatmaktadır. Andığım diğer menbalarda ayrıca zikre değer malûmat bulunmadığı için, bunları meskût geçiyorum.

Bu vesile ile sayın Profesöre, bu satırları yazmak fırsatını vermiş oldukları için teşekkürlerimi sunmayı bir vazife bilirim.

[1] İstanbul kütüphanelerinde bulunmayan bu «Kamus» tan yukarıya naklettiğim sayfaları çıkarıp göndermiş olması dolayısıyla, Almanyada Kütüphanecilik tahsili ile meşgul kıymetli gençlerimizden Adnan Utüken'e teşekkür borcumdur.

